

Ο λύκος μεταμορφώθηκε σε γυναίκα

Γράφει η Βιολέττα – Ειρήνη Κουτσομπού // *

Λέιλα Σλιμάνι «Γλυκό τραγούδι», Μετάφραση: Τιτίκα Δημητρούλια, εκδ. Ψυχογιός, σελ. 296

Κι έχε στο νου σου
έχε στο νου σου πάντοτε μ' ακούς;
το αχ που βγάνει ο σκοτωμός
το αχ που βγάν' η αγάπη.
Οδυσσέας Ελύτης

Ο υγιής άνθρωπος δεν βασανίζει τους άλλους.

*Γενικά είναι οι βασανισμένοι
που εξελίσσονται σε βασανιστές.*

Καρλ Γιούνγκ

Η Λεϊλά Σλιμανί ανοίγει το βιβλίο της με τα συγκλονιστικά λόγια «Το μωρό πέθανε». Η σκηνή του μακελειού, ο πατέρας μακριά για δουλειές, η μητέρα σε σοκ. Στην αρχή, φαίνεται σαν ένα αστυνομικό μυθιστόρημα που πρέπει να ακολουθήσουμε μια πορεία προς τα πίσω για να μας επιτρέψει να λύσουμε, ή τουλάχιστον να κατανοήσουμε, τις δολοφονίες. Το νεκρό μωρό, το μικρό κορίτσι το οποίο θανατηφόρα τραυματίστηκε και σε λίγο πληροφορούμαστε πως κι αυτό κατέληξε. Η Σλιμανί γεννημένη στο Μαρόκο και κάτοικος Γαλλίας, κέρδισε το βραβείο Goncourt γι' αυτό το μυθιστόρημα. Ξέρουμε τι συμβαίνει από την πρώτη παράγραφο – δύο μικρά παιδιά δολοφονούνται άγρια και ο προφανής επιτιθέμενος που έχει προσπαθήσει αλλά δεν κατάφερε να σκοτώσει τον εαυτό του, βρίσκεται δίπλα τους. Είναι η νταντά τους, η Λουίζ.

Το βιβλίο ξεκινά να μας «λέει» την ιστορία του, το πώς έφτασε εκεί η κατάσταση. Ο Πολ και η Μιριάμ Μασέ προσλαμβάνουν μια νταντά όταν η Μιριάμ αποφασίζει να επιστρέψει στη δουλειά της (ως δικηγόρος). Κοιτάζοντας πίσω βλέπουμε ότι ήδη από τον 5ο αιώνα π.Χ. ως την ύστερη αρχαιότητα, στις εύπορες, αριστοκρατικές οικογένειες, είχε υιοθετηθεί η πρακτική της πρόσληψης μιας τροφού, μιας γυναίκας χαμηλής κοινωνικής τάξης που θα αναλάμβανε το επίπλονο έργο του θηλασμού των βρεφών αλλά και όλες τις κοπιαστικές δουλειές που συνεπάγεται η ανατροφή ενός βρέφους: το άλλαγμα των πανιών με τα οποία φάσκωναν τα βρέφη, την τακτοποίηση των κλινοσκεπασμάτων του, το νανούρισμά του για να κοιμηθεί. Στις *Εξομολογήσεις* του ο άγιος Αυγουστίνος (4ος αι. μ.Χ.) αναφέρει ότι το θηλασμό του τον είχαν αναλάβει από κοινού η μητέρα του και μια τροφός (Μαντάς, 2011). Η ίδια η συγγραφέας ούσα μητέρα, χαρακτήρισε σε συνέντευξή της παράδοξο ίσως και ένα είδος τρέλας το να εμπιστευτείς το παιδί σου σε μια παντελώς άγνωστη γυναίκα αλλά αυτό ήταν ακριβώς και το κομμάτι που βρήκε τόσο γοητευτικό ώστε να χτίσει την ιστορία της. Η Μιριάμ προσπαθεί να διευθετήσει όσο καλύτερα μπορεί τη φροντίδα των παιδιών της ώστε να επιστρέψει δυναμικά στην εργασία της χωρίς φυσικά να λαμβάνει υπόψιν της ότι η συναισθηματική της κατάσταση θα τεθεί σε δοκιμασία (όσο και του συζύγου της), ότι η απόφασή της να εργαστεί θα συνοδεύεται κι από κάποιο στρες. Φυσικά, η επάνοδος στη δουλειά της σίγουρα της προσφέρει ικανοποίηση και την αποζημιώνει, οι κόποι της καρποφορούν, αλλά η ίδια δεν είναι τελείως απαλλαγμένη από το άγχος.

«ευτυχισμένοι θα είμαστε μόνο όταν δεν θα έχουμε ανάγκη ο ένας τον άλλον. Όταν θα μπορούμε να ζήσουμε τη δική μας ζωή, τη ζωή που μας ανήκει, που δεν αφορά τους άλλους. Όταν θα είμαστε ελεύθεροι»

Leïla Slimani

Η Λουίζ έρχεται με άψογα διαπιστευτήρια και φαίνεται ότι το όνειρο γίνεται πραγματικότητα. Όχι μόνο φροντίζει τα παιδιά, που την λατρεύουν, κάνει μια ολόκληρη σειρά άλλων οικιακών εργασιών, συμπεριλαμβανομένου του μαγειρέματος για τους καλεσμένους του ζευγαριού. Ωστόσο, βλέπουμε σταδιακά ότι η Λουίζ δεν είναι ευτυχισμένος άνθρωπος. Η κόρη της εξαφανίστηκε μια μέρα. Είχε ένα δυστυχισμένο γάμο και τώρα είναι χήρα. Δεν φαίνεται να έχει δική της ζωή εκτός της δουλειάς της και είναι επιβαρυνμένη με πολλά οικονομικά προβλήματα. Η αίσθηση του ανήκειν (Minuchin, 2009) προσφέρει πολύτιμη συναισθηματική κάλυψη και προστασία και η αίσθηση της διαφοροποίησης εξυπηρετεί την προσαρμογή στην κοινωνία, στην κουλτούρα, στο σχολείο και γενικά στις εξωοικογενειακές σχέσεις (εξωτερικός σκοπός της οικογένειας). Η Λουίζ δεν είναι μανιώδης, αλλά μάλλον είναι μια αξιολύπητη γυναίκα που παραμελεί τη δική της ζωή και ζει μέσα από τους άλλους. Φροντίζει τέλεια τους εργοδότες της ίσως γιατί δεν έμαθε κάτι άλλο, ίσως γιατί δεν ανήκει κάπου. Δεν έμαθε να την αγαπούν, να την φροντίζουν, να την προσέχουν. Κανένα θραύσμα καλοσύνης, πραγματικότητας ή αγάπης δεν φτάνει στην ψυχή της όταν πια έχει πάρει την απόφασή της.

Η συγγραφέας φωτίζει μια σειρά ζητημάτων όπως ο ρατσισμός και ο σεξισμός, αλλά και ο ρόλος των αντίστοιχων γονέων στην ανατροφή των παιδιών, των μητέρων που ζυγίζουν την εργασία και τις οικογενειακές ανησυχίες και τη συναφή ενοχή ότι παραμελούν το ένα ή το άλλο (ή και τα δύο). Την εκμετάλλευση του προσωπικού. Το ζήτημα των παράνομων αλλοδαπών και τον τρόπο εκμετάλλευσής τους από τους εργοδότες. Τη μοναξιά ζώντας μόνος σε μια μεγάλη πόλη και, βεβαίως, πραγματεύεται μια σειρά από σοβαρά θέματα ψυχικής υγείας. Πάνω απ' όλα, προβληματίζονται τα ερωτήματα: Τα ζευγάρια αυτά τι έκανε λάθος; Παίρνουμε τις σωστές αποφάσεις; Πως επιλέγουμε; Βάζουμε προτεραιότητες; Κι αν ναι, ποιες είναι αυτές και πως τις ιεραρχούμε;

Παραπομπές

Μαντάς, Κώστας (2011) Γάλα και χρέμα: η ιστορία του θετού θηλασμού. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ & ΤΕΧΝΕΣ τχ. 105.

Minuchin, S (2009) Οικογένειες και οικογενειακή θεραπεία. Ελληνικά Γράμματα. Επιμέλεια: Παπαχριστούδη Έλλη όπως αναρτήθηκε στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://www.systemstherapy.gr/oria_epikoionia/

Ο τίτλος της κριτικής αυτής είναι στίχος του τραγουδιού «Une chanson douce» (Γλυκό τραγούδι) απ' όπου και ο τίτλος του βιβλίου.

** Η Βιολέττα-Ειρήνη Κουτσομπού [MBPsS (BA, MA, Dip.CounsPsy, MSc) είναι Εκπαιδεύτρια σε Θέματα Ψυχικής Υγείας – Καθηγήτρια Αγγλικής Φιλολογίας*